Ч. 19. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, второк 21. листопада 1922. Рік XXIV.

СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143 322.
Адр. телв.: „Свобода“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів. Німеччині 5000 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч корон. Румунія 50 лей. Болгарії 50 левів, Австрії 5000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Львів, 20. листопада 1922.

Антанта і уряд Мусоліні.

Міжнародня европейська політика з часів світової війни провадиться під знаком впливів Антанти, обєднання великих европейських держав. Антанта до останніх часів являлась визначачим фактором в сучасній европейській політиці. Зважаючи на впливи, виявлені нею досі, серед ширшого загалу утворились прибільшені уявлення про її значіння й ролю, поширились думки, що Антанта все робить й все може. Ці уявлення й ці думки, які до певного степення мали своє оправдання в тій роботі й в тих впливах, які виявлені антатою в часи Версалю і безпосередно після нього, залишають без уваги ту еволюцію, яка відбувається в лоні Антанти, яка вже привела до того, що Антанта тепер уже не являється тим, чим була вона після війни.

Антанта склалась в результаті спільної військової акції групи европейських держав підчас світової війни. Держави, зєднані спільністю зброї зайняли спільні позиції підчас мирових переговорів в Версалю й приняли на себе обовязки ґарантувати виконання версайського й звязаних з ним договорів. Це являється правовою підставою істнування Антанти. Разом з тим ця правова підстава не набрала ширшого розміру й більш тривалого оформлення шляхом завязання між членами Антанти союзного договору. Спроба завязати формальний союзний договор між Анґлією і Францією, яка мала місце в початкові теперішнього року, не була доведена до кінця. Таким чином єдиною формальною основою істнування Антанти являється версайський трактат й звязані з ними договори в Сен-Жермені й Севрі. О скільки-ж не кожна з держав, що входять в склад Антанти, в однаковій мірі являється задоволеною цими трактатами, о скільки не кожна з них в тих самих розмірах заінкавлена в їх недоторканости, о стільки з часом в лоні Антанти мусіли неминучо виникнути тертя. Зявлення цих терть зявлялось ще більше вказаним, коли пригадати, що конкуренція між Анґлією і Францією в довоєнній політиці цих держав була одним з важнійших провідних мотивів.

І дійсно від року майже, ми являємося свідками того, як обєднання в лоні єдиної антанти все слабне, як навні виходять тертя і ріжниці в лініях окремих держав, як замісць обєднаної політики єдиної антанти, виступають й переводяться в життю лінії окремих держав. Ці тертя й ріжниці набрали зараз такої степені, що під певним сумнівом стає тепер навіть самий факт істнування антанти.

Загально відомим є факт конкуренції між Анґлією і Францією, який різко виявився на цілому ряді фактів й подій на протязі теперішнього року. Позиція Анґлії і Франції в Ґенуї, в справі репараційних виплат, в справі Близького Сходу всі ці факти й події ясно і виразно свідчать про ту степень ріжниці в поглядах на чергові завдання біжучої політики, які істнують в лоні антанти.

Позиція Італії в антанті до сього часу була невиразною. Невиразність ця залежала не від того, що Італія не мала своїх самостійних позицій в міжнародній політиці, позицій в значній мірі одмінних від позицій Франції і Анґлії, але знаходила своє пояснення в тому, що Італія, переживаючи важкі внутрішні ускладнення загалом не провадила активної міжнародньої політики.

Зараз, о скільки ми можемо судити з першого програмового виступу в італійському парляменті нового італійського премєра Мусоліні під цим зглядом в Італії має наступити зміна. Мусоліні заповідає активну закордонну політику Італії. Й в своїх намірах, що скеровані до вияснення міжнародного становища Італії, Мусоліні в першу чергу хоче вияснити становище Італії в лоні антанти. Він підкреслює бажання Італії додержувати підписані й визнані ранійш договори, але разом з тим зазначає, що договори не являються чимсь тревалим, що вони не складають розділ історії, а лищ її епільоґ. Коли підчас їх пристосовування, виясняється неможливість їх виконання, можна говорити про їх перегляд. Звертаючись до становища Італії, Мусоліні зазначує, що Італія в результаті мирових договорів одержала одні невигоди: вона стратила свої сильні позиції на Середземному і Адріятицькому морі, вона не здобула ані кольоній, ані джерел для збуття сирівців. Вважаючи на всі ці невигоди, які терпить Італія в результаті мирових переговорів, Мусоліні збирається різко поставити перед державами Антанти питання про дальшу ролю Італії в коаліції. В результаті цих переговорів має виникнути або нова уздоровлена Антанта, в якій всі будуть мати рівну репрезентацію й рівні права, або Італія здобуде можливість ведення самостійної політики.

Промова Мусоліні ставить таким чином питання про дальше істнування Антанти в цілому обємі. Не можна уважати цей факт несподіваним. Історія відносин в лоні Антанти за останній рік має такий характер, що цей виступ мусів би бути зроблений тою чи иншою державою. Може тільки, о скільки не була би зроблена ця заява Мусоліні, такий виступ не носив би такого різкого й виразного характеру.

Як не як, але Мусоліні поставив всі крапки над і. З цієї заяви мусять бути витягнуті відповідні консеквенції. Ближчий час повинен показати, які наслідки справить цей виступ Мусоліні — чи буде він мати скріплення й відновлення Антанти, чи її формальний упадок й розвязання. Маємо чекати подій.

Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий“, або до Тов. „Дністер“ з дopискою: на вязнів! — У Львові є понад дві тисячі арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!

Галицькі відносини.

Масові арештування.

Львів.

16. ц. м. арештовано на вул. Льва Сапіги студента Б. Кабаровського. Причини, як звичайно, нікому невідомі. (Мабуть на поліції при переслуханню спитає його п. комісар „za co pana aresztowano“?, як це буває із більшістю українських політичних вязнів).

Надвірнянщина.

Дня 3. XI. арештовано: Ерстенюка Дмитра ст. пр., Клюфінського (б. заст. посла), та Сорочинського Михайла з Переросля, І. Вацика з Заріча. Дня 8. XI. привезено до надвірнянської тюрми 4 ох селян з Заріча. 11. XI. арештовано Марію Ґереґу учительку в Гор. Майдану.

Збараж.

Арештовано Олексу Тихоня студ. з Терпилівки, Івана Ззаруха з Нового села. Обидвох відставлено до Львова до Бриґідок.

До Золочева.

З певних джерел довідуємося, що ред. Федь Федорців, Михайло Струтинський, д р Іван Волошин, Осип Навроцький мають бути відставлені зі Львова до вязниці в Золочеві.

Злочинна провокація.

В с. Лешневі пов. Броди арештовано студ. Ол. Качура і Івана Ганчарика.

Поліція підкинула до улию в саді арештованого дві бомби, а другому всадили в стріху екразіт і при ревізії найшли ці вибухові матеріяли та арештували їх.

Станиславів.

Ще перед двома місяцями арештовано австрійського горожанина Верніша, котрий приїхав до Львова як представник торговельної фірми з Відня. Його арештовано під замітом шпіонажі на користь Українців. (?).

Жиравка пов. Львів.

Арештовано дня 24. жовтня о. Василя Куриласа, Тимка Карпу, Івана Феня, Миколу Ількова і Гринька Пигиля. Арештованих відставлено до Львова.

В с. Милятичах арештовано Гарасима Колічинського та Івана Земера.

Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла“ і „Свободи“, чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи“, як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.

Після польських виборів у Сх. Галичині.

Гусятинщина.

В с. Сидореві на 1150 управнених до голосування, голосувало 300 осіб, з чого 25 Українців, решта Поляки і Жиди. При виборах до сенату голосувало тільки 200 осіб. В с. Чабарівці з Українців не голосував ніхто, так само в селі Кривенькім голосував 1 Українець. До села спроваджено військо для заведення „порядку“. В с. Босирах не віддано ані одного голосу.

Ремеңів, повіт Львів.

В нашім селі здержались від голосування не лише Українці, але також Жиди і Поляки, та двірська служба. В останній хвилі ціла комісія виборча, разом з предсідником п. Кінцом, місцевим дідичем Німцем, зголосила свою резиґнацію з гідности комісарів, та тим так заскочила староство, що се немало часу вибрати нову комісію, тому приділило наше село до комісії в Вислобоках. Вибори до сенату пішли такcамо як до сойму.

У Вислобоках, пов. львівський, урядувала комісія виборча від години 9. рано до 9. вечером. До помочи додано їй двох жандармів. Крім двірської служби, котрий місцевий посесор Папара дідич з Підлісок малих, пороздавав картки з числом „8“, більше не голосував

Пр. 416/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода“ число 11. з дня 11. XI. 1922 в артикулі 1) під заголовком: „Польські вибори і Сх. Галичина“ в уступах a) між словами „терору“ а „число“, b) між словами „переповнені“ а „серединих умов“, c) між словами: „брехня“ а „за польські“, d) між словами „кілька“ а „з яких“, e) між словами „довели“ а „Поляки“, f) між словами „кількох“ а „яких“, g) між словами „руках“ а „на виборах“. 2) артикулу під заголовком „Галицькі відносини“ в уступах a) від слів „В Журавенщині запанували“ до „народ“, b) від слів „В цілій“ до „постерунок“. c) від слів „От і маєте“ до кінця кореспонденції, 3) артикулу під заголовком „Анґлійська преса про С. Галичину“ в уступах a) між словами „кр м“ а „На те“, b) між словами „провінцію Польщі“ а „щож до „питання“, 4) артикулу під заголовком „Після польських виборів у Сх. Галичині“ в уступах a) між словами „побіда“ а „листя“, b) між словами „виборів“ а „По характеристики“, 5) артикулу під заголовком „Виборчі практики на Покуттю“ в місци між словами „подібні“ а „Всі майже“, 6) артикулу під заголовком „Сучасні злидні і жіноцтво“ в уступах a) від слів „Через наш край“ до „населенням“, b) від слів „На скільки“ до „мені“, c) від слів „тому не диво“ до „мущин“, d) між словами „в тюрму“ до „як і в чім“, e) між словами „роботі“ а „мусимо станути“ містить в собі єство злочину ad 1) a, b, c, e, g, 2) a, c, 3), 6) з § 65a) к. з., ad 1) f, d, 2) b, 4) 5) провини з § 302 закону кар., узнав доконану 10. листопада 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно внайблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex1863 а іменно засудження за переступство на грив у до 400 Мп. — Львів, дня 10. листопада 1922.

(Підпис нечаткий.)

ніхто. Комісія в цілости не голосувала. До сенату ніхто не голосував.

Жовківщина.

Вибори до польського сойму в повіті Жовква випали мізерно — бо з боку українського народу була удержана цілковита абстиненція. В декотрих лиш селах під впливом терору польських жандармів віддали поодинокі люде голос і то на картку людовців — а на лісту Стегнія впало всього кілька голосів.

В Дорогошеві побили жандарми директора кооперативи — за це, що „bawi się w politykę".

Виборами до сенату люде зовсім не інтересувалися і не голосував ані один Українець.

В Боянци арештовано о. Баранського, але парохіяне і делеґація 15 господарів — подбали про його увільнення.

Дорогошів вел., п. Жовква. Вибори були повні ріжних надужить. Селяне заявили, що участи в виборах брати не будуть, бо не мають на кого голосувати, бо всі більші люде, на котрих можна би було голосувати, нині сидять по криміналах. Щоби однак селян змусити до участи в виборах, наказний війт-Поляк шинкар, спровадив одинайцять кавалеристів з Жовкви, котрих закватировано на приходстві. Селяне мусіли годувати так їх, як і коней. Війт наказав давати овес і сіно, а крім того жовніри самі розбивали комори, забирали все, що попало під руки. Цілими ночами непокоїли населення, добиваючись до курників, до комор. Для постраху пустили в рух нагайки і приклади крісів у рух. Командант відділу жовнірів відплатився сиротам по священику Мацюраку за се, що ті годували його і коні в той спосіб, що прикликав їх до стайні і заявив: „Dziękuję panu za gościnność, jakiej doznałem u pana, lecz słyszałem, że pan ma broń, dlatego musisz pan oddać". Коли однак вони заявили, що зброї не мають, приказав зловити господаря (котрого сироти взяли собі до помочі в господарці) інтеліґента, закинено йому коц на голову, розібрано до нага, та вибили йому 25 нагайок на голе тіло, так що сей мусів кластися до ліжка. Син о. Мацюрака мусів утікати з села, бо жовніри кинулись за ним шукати. Рівнож на подвірю приходськім побито місцевого Жида-шинкаря в той спосіб, що по 15 нагаях, цілого синього, ледви видобуто з коца. Публично побито інваліда, котрий по 10 нагаях зімлів так, що його мусіли відливати водою. Помимо такого терору ніхто з Українців не голосував. Побиті далися оглянути лікареви і внесли судову скаргу.

Дорогошів малий. Всі Українці здержались від голосування, мимо сего, що жандарми виганяли селян до виборчої урни. В часі коли священик правив Службу Божу, приступив до престола поліцай і важадав від священика, щоби до год. 10·30 рано скінчив Богослуження, бо в противнім разі приарештує. Священик однак дав йому добру відправу з місця. Ось в такий спосіб польські жандарми тероривують населення навіть у храмі підчас Богослуження.

Львівщина.

В с. Лісневичах не взяв у части у виборах з Українців ніхто, окрім двірської служби і збаламучених поліцаїв і провізорів.

В с. Рісна Руська на 350 управнених до голосування, голосувало 32, з того один голос дав війт, а другий куплено за 20 тисяч марок у Василя Іващишина.

Богородчани.

Дня 12. листопада ц. р. українське населення сіл богородчанського судового повіту здержалося від участи в виборах до польського сенату. Голосували тільки нечисленні тут Поляки. Жиди і поліція.

Всі заходи польської влади, щоби присилувати Українців до участи в виборах, не увінчалися успіхом. Селянство сповнило як слід свій обовязок.

З виборчої гумористики.

Відозви кандидатів до сойму.

I.

ЮРІЙ ГУДЬ

секретар з Громади Корениця, кандидать на посла, щиролюбяти ваш хлопські Брат зпід соломиної стріхі.

Н-р. 3.

Голосуй только на ч. 3.!

До українських хліборобів та робучого народа!

Приставляє ся вам рускій Кандидат Юрій Гудь, секретар, малорільник з громади Корениці Повіту Ярослав, котрий єст поставлений на зїзді делїґатів, повітовім з русінів на кандидата на Руского Посла,

Отож я відзиваюся в імя Бога до вас малорільніків, хлопскіх і до хлопскіх бідних робітників котрі знаходятся малої посілости селан. прошу вас, тримайте ся всі зарукі як оден, даю довідома, що (5) і 12-го лістопада приголосованю, як молодіж кавалірска так і дівчата котрі мают право голосованя а за тими малорілнікі і ваші Женщини всі віддайте голоси на НУМЕР 3. то єст паш Хлопскій ШТАНДАР котрий днесь розвів ся яко цвіти в маю, і далеко знаний в цілій всхідній Галічині і в паньстві Польщи, без ріжніці на народовість.

Як то хлоп рускій, так то хлоп польскій переконався днесь о справедлівості сьвіта, ото же їнакшого лікарства немаймо для нас як тількі віддаті голос хлорскій на хлопа, котрий буде боронити хлопскіх справ, ї права буде хлопскі укладати.

Отож дорогі Братя прошу застановіт ся надтим, як вийдут хлопі то буду' хлопскі права, отож як вам відомо, що робят межи хлопом рускім а хлопом польскім веліку ріжніцу, і кажит ти бій хлопа польского, а ти бій хлопа руского.

Хлопи! Ставайте в ряди. В день голосованя йдіть всі гуртом та дайте доказ, що вм'ете боронити свого хлопського інтересу. — що хочете з партію „Вивволенням" визволити себе, свою рідню, свою честь.

Руская і Польска партія хлопска „Визволення".

II.

До всіх П. Т. Управнених до голосованя.

В цілім повіті дрогобицьким вдаєсь не ма одного села а навіть одного господаря. котрий не знавби назвиска „ЯРОШ". Всі добре знаєте, що завсіґди відносив ся я справедливо до Ваших народніх справ, а як небудь далекий єсм від того, щоби мішатися до Ваших народніх стремлінь, — думаю однак — що не єсть се Вам байдужне, хто буде засдати в Соймі. отже там, де ухваляє ся устави. Кличу до вас! Ч. 23. Дня 5. листопада б. р. віддайте Всі свої голоси тільки на мою безпартийну і независиму лісту ч. 23.

Дрогобич, в жовтни 1922.

ЯРОШ РАЙМУНД.

Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить понад дві тисячі Українців, для яких зарить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!

З Волині.

З передвиборчих настроїв.

Українська, досить численна, інтелігенція Холщини і Підляша, яка сейчас за „браком посад" працює на ріллі, — винесла всю передвиборчу акцію на своїх плечах. Агітація, яка не минула ні одного українського села, була простою і зрозумілою для всіх: „за землю дла селян — місцевих Українців" — „за рідну школу, деб могли вложити свої сили і знання місцеві Українці" — за віддачу поліцією ключів від православних церков, збудованих самим населенням — „за республиканську рівність і право" не на папері лише, а в життю, одним словом за цілком природні і елементарні умови громадського життя, без яких дальше життя громадян Українців Холмщан в польській республиці не може числитися навіть просто людським життям. Отже населення Холмщини і Підляша, в звязку з агітацією, ожило надіями на краще правне майбутнє і пішло до виборчих урн, щоби голосувати за ч. 16 — за своїх перших українських послів до сейму і сенату.

Ніякі залякування українського населення, провокування бльоку ч. 16, „як ніби жидівського, чи комуністичного", навіть зрив віча і скидування з трибуни (д-ра М. Ваврисевича шовіністами на ярмарці в м. Дубенці), нарешті арештування агітаторів — кандид. до сейму д. Дуди, Дашука, Мазура, а також ревізія в домі кандидата Скрипи і т. п. не злякали населення і не відбили його від сповнення так важного громадянського обовязку — голосування. Це був в свойому роді плебісцит, який виявив проти всіх урядових заявлень, що між Вепром а Бугом Українці Холмщане покищо безправні, але які жити мусять, жити хочуть і жити будуть. Порукою тому є аж 7 українських послів до сейму (два Васильчуки, Маківка, Дуда, Скрипа і ще один з Замостя і Войтюк). *Свій.*

Закриття української книгарні.

В Володимирі Волинському не час виборів вже більше тижня, як замкнено місцевою адмін. владою українську книгарню. Населення страшенно обурене таким надужиттям адміністрації над елементарним правом нашого народу. *Лаврисевич.*

Недуга митрополита Шептицького.

Із американських ґазет довідуємося про подробиці недуги о. митрополита А. Шептицького, який, як відомо вже з останніх вісток, негайно переказаних нами нашим читачам — тепер находиться вже на шляху до відзискання здоровля.

Дня 5-го жовтня митрополит відправив в церкві в Шикаґо Службу Божу. В полудне виїхав до міста Милвокі і вернувся о годині 5-тій пополудні. Вечером о 7-ій годині жалувався, що не почувається добре, а о год. 9-ій дістав сильну дрож і втратив притомність. Місцевий парох о. В. Стецюк покликав найблизшого українського лікаря д-ра С. Гриневецького, який дав хорому першу поміч. Опісля покликано ще д-ра В. Сіменовича і д-ра М. Сіменса. Українські лікарі рішили покликати до помочі одного з найкращих лікарів Шикаґа, професора Кляйна. Візваний професор Кляйн потвердив зроблену д-ром С. Гриневецьким діягнозу, констатуючи у хорого септичне затроєння крови, яке витворилось із запалення жил в ногах, та порадив перевести митрополита до шпиталю Братів Алексіянів, що й зроблено о год. 12-ій в ночі.

На другий день, 6-го с. м. митрополит прийшов до себе на стільки, що відзискав свідомість.

Хорий митрополит остав у шпиталі два тижні. Тепер вже значно подужав. („Свобода" ч. 247 з 24. X. 1922.)

Результати виборів до сойму й сенату.

По останнім офіціяльним відомостям склад нового польського сойму виглядає так:

„Єдносць Народова" — 134 мандати з округів і 29 з державного списку; разом 163.

Католицька людова партія — разом 6 мандатів.

Людовці — 58 мандатів з округів і 12 з державного списку; разом 70.

Визволення — 41 мандатів з 3 округів і 8 з державного списку; разом 49 мандатів.

„Зєдночення кресове" — 1 мандат.

Ґрупа Стапіньского — 2 мандати.

Н. П. Р. — 15 мандатів з округів. — 3 мандати з державного списку; разом 18 мандатів.

P. P. S. — 34 мандати з округів і 7 мандатів з державного списку; разом 41 мандатів.

Група Оконя — 4 мандати.

Комуністи — 2 мандати.

„Хлібороби" — 5 мандатів.

Національні меншости — 54 мандати з округів, 11 з державного списку; разом 65 мандатів; окрім того список 17 ий в Східній Галичині дав 13 мандатів з округів і 2 з державного списку; разом 15 мандатів; група Прилуцького 1 мандат і 2 сіоністів по льокальним спискам; всі разом 83 мандати.

Приблизний підрахунок поділу послів з ґрупи меншостей по окремим національним ґрупам такий: Жидів 35—33; Українців 20; Німців 15; Білорусів 9; Росіян 2.

Склад сенату слідуючий: „Єдносць Народова" — 49 + 2 — 51 мандат; людовці 14 + 3 — 17 мандатів; Визволення 7 + 1 — 8 мандатів; Н. П. Р. — 2 мандати; П. П. С. 6 + 1 — 7 мандатів; бльок національних меншостей 22 + 4 — 26 мандатів.

В Національному зібранні, яке обірає президента, складається з 444 послів до сойму + 111 сенаторів. Правиця буде мати в ньому 220 голосів, лівиця 219 голосів, меншости 109.

Лідер польських соціялістів про вибори.

Кореспондент „Руспресса" мав інтервю у лідера польських соціялістів Барліцкого. Між иншими Барліцкі висловився про вибори ось як: „В минулому соймі грали ролю партії центра, цеб то партії без виразної ідеольоґії і без політичної програми. При теперішних виборах ці партії провалились. Держава вибрала людей із виразними політичними ідеольоґіями. Праві партії дістали 163 мандати, ліві партії враз із поміркованими 185 мандатів. Мимо всего, більшість буде мати лівиця. Комуністам удалось вибрати 2 послів.

Великий успіх бльоку національних меншостей спричинений нетолерантною політикою польського уряду супроти меншостей. Національні меншости почувши небезпеку, обєдналися і осягнули побіду, якої не можна легковажити.

Новий сойм мусить у-

валити автономію для Сх. Галичини, для Волині, Холмщини і для Білоруси.

Автономія, яку ухвалив попередний сойм для Сх. Галичини яку розбито на з автономії, не може нікого вдоволити.

Політика пожирання національних меншостей, повинна скінчитися раз на завсіди. Першим завданням пового сойму поладнати справу національних меншостей.

Промова Мусоліні.

На засіданню Італійського парляменту, яке відбулося 16. ц. м. виголосив новий премієр Мусоліні промову такого змісту: Те що тепер діється в Римі, є тільки актом формальної чемности супроти вас і за це не домагаюся ніякої подяки. Протягом останніх трох років парлямент розвязував часто всілякі кризи при допомозі диплеоматичних посунень і закулісної роботи. Нині у друге (перший раз було це в маю 1916 р.) італійський народ скинув кабінет і утворив новий уряд поза парляментом, не беручи одночасно під увагу осіб, яких десигнував парлямент. Дискусію або жалобу на цю тему оставлено мелянхолікам і тим, які обожають суперконституціоналізм. Що торкається мене, то стверджую, що революція має свої права. Хочу щоби про це знав весь світ, що я находжуся тут тому, щоби боронити і ствердити суть революції „Чорної сорочки" та ввести її як силу, що працює в користь поступу і є рівноважником для історії нації. Зачеркуючи сам собі границі, дійшов я до пересвідчення, що найбільшою мудрістю є використувати віднесену побіду.

Мусоліні підніс відтак, що маючи до розпорядження таку силу, яку представляють фашисти, міг покопати всіх ворогів своєї партії. Міг був покликати уряд зложений виключно з фашистів, але цего не хотів робити і склав уряд коаліційний. Робив це не тому, щоби одержати більшість, якої не потребує, але щоби поза партіями злучити всіх тих, що вратували націю від небезпеки.

Відтак склав Мусоліні подяку італійським робітникам, які піддержали рух фашистів. Відтак підчеркнув льояльне становище короля, котрий вмів в останній хвилині протиставитись реакційній роботі, яка моглаб стати причиною домашньої війни. Жадають від нас програми, — говорив Мусоліні — але програм мають Італійці доволі, не мають однак людей сильної волі, які моглиб їх перевести. Теперішний уряд має якраз ту сильну волю.

Переходячи відтак до обговорення заграничної політики Італії, заявився премієр в першу чергу за придержуванням рішень мирових договорів, які підписано і ратифіковано.

Держава, яка має зровуміння для своєї гідности, мусить придержуватись цеї засади. Договори не є тревалі, не є вони періодами історії, творять тільки її епільоґ. Введення їх в життя є рівнозначне з їх визнанням.

Трудности у їх переведенню можна буде згодом усунути, переводячи деякі зміни. Що торкається договору в Югославією в Ст. Маґаріта, то предложено його вже парляментови.

Дальше опрокидував Мусоліні дотеперішні методи, які примінювала европейська диплеоматія у відношенню до справи економічної відбудови Европи.

Краще булоб, — говорив премієр, — щоби дві держави заключували між собою торговельні договори замісць відбувати непотрібно великі конференції. Італія хоче вести політику, яка відповідала би гідности держави і приняла по змозі як найбільше користи для нації. Італія мусить руководитися засадою: Ніщо за ніщо! Хто хоче одержати від нас практичний доказ приязни, мусить із свойого боку дати те саме. Італія фашистів буде придержуватись рішень договорів і не покине своїх союзників із світової війни. Одначе в обмін за те жадає від союзників рахунку совісти, чого не вроблено від часу завішення оружя. Завдаю собі питання, чи антанта істнує у дійсному значінню цего слова, далі яке є становище супроти Німеччини і Росії та супроти союза цих двох держав, вкінци запитую, яке є становище Антанти супроти Італії, цеї Італії, яка втратила свою сильну позицію на Адрійському і Середземному морях, о скільки не будуть заквестіоновані деякі основні права, — цеї Італії, яка не одержала ніякої кольонії, не має жерел закупки сирівців та заломилася під тягаром довгів, які затягнено, щоби вибороти побіду.

Ті всі точки рішив я піднести при найблищій моїй стрічі з міністрами Англії і Франції, при чому треба буде виявнити наше становище в Антанті. Від того буде залежати, чи Антанта істнуватиме дальше як одноцільний сильний бльок з рівними правами для її членів, чи знова Італія освободиться від всяких звязків і поведе нову політику, якої метою буде оборона власних інтересів. Бажаю, щоби перша можливість здійснилася з огляду на потрясення на Сході і на скріплення російсько-турецько-німецьких звязків. Політика Італії буде політикою національних користей, пошанування договорів і не можна її рахувати, як політику авантюри або імперіялізму.

Хочемо вести мирову політику, а не політику самовбивства.

Обговоривши відношення італійського уряду до инших европейських держав, перейшов Мусоліні до справ звязаних з розвязкою турецького питання.

На думку премієра треба оправдати і визнати слушні домагання Турків, але треба буде вміти також в час сказати: Ні. кроку дальше! Коли Туреччина одержить те, що її належиться, не повинна жадати більше. Це являється умовою, від від якої залежатиме мир на Балкані а тим самим і в Европі.

Що торкається Росії, Італія стоїть на становищі, що приходить хвиля, де треба взяти вже раз під увагу реальні факти, які управильнили би відношення Італії до цеї держави, без огляду на внутрішний стан Совітів, який Італію нічого не обходить.

Що торкається знова участи Росії в льозанській конференції, то Італія піддержує тезу більш ліберальну і надіється, що ця теза побідить.

Взаємини із Зединеними Державами Америки є знамениті. З Канадою хочемо заключити торговельний договір. Також з иншими державами Америки, наші взаємини є як найкращі.

В Бріселі буде Італія стояти на становищі, що довги і відшкодування творять неподільну цілість.

Переходячи до внутрішньої політики уряду заявив премієр, що буде воно міститися в трьох словах: Ощадність, праця і дисципліна. Пролетаріятови забезпечиться добробут.

Свобода всіх горожан держави є запевнена, але кожда протидержавна акція буде строго переслідуватися.

Запевняючи пошанування релігійних переконань стверджує Мусоліні, що в першу чергу католицизм найде опіку з боку уряду.

Свою промову закінчив Мусоліні словами: Хай Бог допоможе мені довести моє важке завдання до побідного кінця.

Вибори в Англії.

Вислід виборів в Англії.

З Ліфилду доносять про оконечний вислід виборів в Англії. Найбільше мандатів одержали консервативности бо на 605 місць в палаті громад, осягнули 341. Партія праці одержала 141, ліберали Аскіта 60, приклонники Льойд Джорджа 52 мандатів.

Відкриття парляменту.

З Льондону доносять, що відкриття парляменту відбудеться в четвер 23. ц. м. Парлямент відкриє король короткою промовою. Вичікують, що король порушить виключно тільки ірляндську справу, яка буде оконечно полагоджена до дня 6 грудня. Можливо, що король згадає також про льозанську конференцію. Сесія парляменту триватиме 10 днів.

Довкола побіди консерватистів.

Н. фр. Пр" доносить з Льондону, що побіда консерватистів перейшла всяке сподівання. Після консерватистів найбільше мандатів одержала партія робітнича. Оба ті факти доказують, що виборці голосували згідно проти Льойда Джорджа. Вислід виборів є доказом, що англійський народ бажає миру. Знаменною є поразка Черчіля, який був головною опорою воєнної партії.

Новий уряд.

З Льондону доносять, що новий уряд матиме в палаті більшість 60—70 голосів. Пять членів б. уряду м. и. Ґріфіт і Буквен перепало.

Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!

Українське життя в Німеччині.

Визнання Совітської України.

Головна тутешня політична новина, значіння якої виходить далеко по-за межі Німеччини, це — поширення Рапальського договору на совітську Україну. Підписання відповідного протоколу між представником німецького м-ва закордонних справ бар. Мальцаном та представником совітської України Аусемом (!) відбулося дня 5. листопада. Згідно з тим протоколом, всі взаємні права й зобовязання, встановлені Рапальським договором для Німеччини й Росії, поширюються нині також на всі федеративні совітські републики, а в першу чергу на совітську Україну. Поширюється також умова про взаїмне диплеоматичне визнання. Справу 400-міліонового фонду, здепонованого Німеччиною в часах Скоропадського, як відшкодування за вивезені з України продукти, залишено й надалі під знаком запитання.

Таким чином, антибольшевицька Україна офіціяльно перестає для Німеччини істнувати. Перестає — бо щойно по обопільній ратифікації протоколу він набере правної сили. Але це — питання недалекого часу. Зрештою большевикам так нетерпиться, що вони вже другого дня після підписання протоколу завитали до тутешнього українського посольства, щоби „перебрати спадщину". Та їм наразі показали двері.

Українська демонстрація.

День 5. листопада ознаменовався в Берліні ще одною замітною подією: українською студенською демонстрацією перед будинком тутешньої польської амбасади. Понад 100 студентів, зібравшись перед домом амбасади, виголосили промови, в яких протестовано проти польських виборів, які того дня відбувались у Сх. Галичині далі — проти накинення Галичині польської „автономії", проти антиукраїнського терору й особливо проти страшної поведінки польської адміністрації супроти українських вязнів. Присутній у великім числі німецькій публиці роздавано летючки з коротким описом останніх подій у Сх. Галичині. На прикінці спалено польський прапор, після чого студенти при співі українських національних гимнів порозходилися.

Заалярмована амбасадою поліція трималась цілком невтрально.

„Сменовеховщина" А. Ніковського.

З тутешніх політичних новин треба ще зазначити — під певним застереженням — приїзд до Берліна А. В. Ніковського, колишнього міністра закордонних справ У. Н. Р. Застереження наше відноситься як до політичного значіння приїзду п. Ніковського, так і до тих розмов, які тут кружляють про дійсні наміри цього бувшого противника большевизму. Що п. Ніковський „змінив дороговкази" — цього він і сам не заперечує, але він ще, здається й сам гаразд не розважив, який конкретний вжиток зробити зі своєї нової „орієнтації". Він не то займається комерцією, не то готується до видавання хрунівської ґазети, не то їде на Україну. На кождий випадок не буде дивом, коли в тутешніх „Помиях" (так називають порядні люде московську „сменовеховську" ґазету „Накануне") одного прегарного дня появиться стаття п. Ніковського з закликом: „Всі до співпраці з урядом совітської України!"...

Ювилей Богдана Лепкого.

Коли серед політичних новин світло й тіні примішуються між собою, причім тіні мають навіть тенденцію закрити собою скупі проміні світла, то серед тутешніх літературних новин світло безперечно має перевагу над тінями.

Дня 9. листопада дуже тепло відсвятковано в тіснійшім гурті пятьдесяту річницю народження поета Богдана Лепкого, який від кількох років живе постійно в Берліні й користується тут загальною пошаною не тільки як письменник, але і як людина й громадський діяч. Було багато привітань і поздоровлень.

Свято Ґергарта Гауптмана.

Другий літературний ювилей святкує нині ціла Німеччина: 60-ліття народження Ґергарта Гауптмана. Тутешня українська кольонія, шануючи загальнолюдське значіння Гауптмана й спеціяльно його симпатії до України, піднесла йому дуже гарний подарунок — мармурову плиту із вставленою старогрецькою монетою із написом: „Ґергартови Гауптманови — Україна". Плиту оздоблено стилізованими українськими гербами, виконаними по рисунку талановитого М. Бутовича.

В. Винниченко на німецькій сцені

Чималою подією треба також уважати виставу пєси Винниченка „Брехня" на одній з тутешніх найповажнійших сцен („Volksbühne"). Німецька критика поставилась до пєси досить прихильно, а в публиці „Брехня" має безумовний успіх.

При цій нагоді треба зазначити, що це вже четверта німецька сцена, яка виставляє пєси Винниченка. „Брехня" вже виставлялась у Мюнхені, Липську та Нюрнбергу, а перед двома місяцями берлінський театр „Трибуна" виставив „Чорну пантеру". Як на теперішні німецькі

відносини, то це успіх дуже замітний.

Зацікавлення Москалів українським письменством.

З дальших літературних новин треба зазначити велике зацікавлення, яке прокинулось у тутешніх московсько видавничих колах до українського письменства. У журналі „Историкъ и Современникъ“ містяться дуже цікаві спомини Д. І. Дорошенка про війну й революцію на Україні; у другій книжці цьогож журналу уміщено рецензію на „Історію літератури“ й „Кирило-Методіївське Братство“ М. Возняка. Другий тутешній журнал „Новости Литератури“ містить систематичні огляди українського письменства й хроніку українського літературного життя — і то під рубрикою „Иностранная Литература“ (поступ для Москалів величезний!). *Г. Максименко.*

ТЕЛЕҐРАМИ.

Перед отворенням конференції.

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр.“ з Льозанни: Тепер уже усталено, що конференцію отвориться в понеділок пополудни під проводом през. швайцарської Союзної Ради д-ра Габа. Французький посол у Берні Аліз повідомив офіціяльно про зібрання конференції і просив іменем Франції, Англії й Італії, щоби Союзна Рада визначиля одного з своїх членів на президента інавґураційного засідання. През. С. Ради Габ отворить особисто конференсію. Він прибуде в товаристві віцепрез. С. Ради Шультеса. Для Поанкаре приготовлено мешкання в Паляс Отель.

Льозанна. (ПАТ.) Робляться оконечні приготування перед отворенням конференції. Ісмет Паша вернув сьогодні з Парижа. Сьогодні приїздить перша часть французької делєґації з віцедир. мін. загр. справ Ляроше́м. Серед неофіціяльних делєґацій, що прибуть до Льозанни, є грузинська делєґація, в якої склад війде представник у Женеві.

Керзон у Парижі.

Париж. (ПАТ.) Керзон прибув до Парижа.

Париж (ПАТ.) Льойд Керзон відвідав сьогодні передпол. Мільрана. В полудне видав Поанкаре в честь Керзона снідання. Опісля почалися наради між обома міністрами загр. справ. Льорд Керзон і Поанкаре кидають Париж завтра з англійською і французькою делєґацією.

РІЖНІ ВІСТИ

Справа нового нім. кабінету.

Берлінські денники доносять що міністри кабінету д-ра Вірта д-р Костер, д-р Ратбрух, д-р Ґеслер і д-р Гермес увійдуть в склад нового кабінету.

Куно виїхав 16 ц. м. до Гамбурга, звідки повернув 17. ц. м. щоби покінчити переговори в справі складення кабінету.

Дібоа у Поанкаре.

З Парижа доносять, що Поанкаре прийняв 16. ц. м. швайцарського банкира Дубоа, якого запросив був німецький уряд до Берліна і який брав участь в нарадах фінансових знавців.

Ісмет Паша в Льозанні.

„Ентрасіжан“ доносить, що Ісмет Паша повернув 17. ц. м. до Льозани.

Америка і льозанська конференція.

„Морнінґ Пост“ доносить з Уошінґтону, що президент Гардінґ рішив, щоби Зединені Держави не підписували договору, який буде вислідом нарад в Льозанні, але щоби інтереси Америки забезпечено окремим договором з Туреччиною і союзниками.

Султан покинув Царгород.

З Царгороду доносять, що турецький султан найшов захист на англійському панцирнику і виїхав безпроволочно на Мальту.

Подорож гр. Ранцау.

З Москви доносять, що прибув там німецький ґенеральний консуль в Петрограді Кеслер і відбув нараду з нім. амбасадором гр. Ранцау, котрий задумує обїхати цілу центральну Росію і всі федераційні републики.

Тені і Жаспар в Парижі.

З Парижа доносять, що в четвер 23. ц. м. прийдуть там бельгійські віцеміністри Тені і Жаспар, щоби порозумітись з Поанкаре в справі бріссельської конференції.

Знесення 8-годинного дня праці в Італії.

„Н. Фр. Пр.“ доносить з Риму про знесення засади 8-годинного дня праці для всіх робітників. Це розпорядження торкається також залізничників.

Суд на султана.

„Таймс“ доносять з Царгороду, що Національне Зібрання Анґори рішило поставити султана перед суд. Вже на днях зажадає уряд Анґори видачі султана.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. нн. 40.000.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє (18) число „Свободи“ сконфісковано за деякі місця рубрики „Після польських виборів у Сх. Галичині“.

— **Свято 1 го листопада на еміґрації.** Союз українських студентів „Основа“ в Данціґу, котрий має сто членів, відсвяткував урочисто день 1. листопада. На свято зявився 3. вожд Гал. Армії ґен. Омелянович-Павленко, ґен. Зелінський, полковник П. Павлюк і инші визначнійші члени української кольонії в Данціґу. П. Яримович одкрив святочний вечір рефератом про історію визвольної боротьби українського народу. Потім слідувала концертово-вокальна частина, у котрій брали участь п. Пясецький (сольо спів), п. Ілашевич (деклямація), п. Кордуба (скрипка), п. Давидович (дострій), та хор під проводом п. Букоємського. Кінцеве слово сказали пп. Підгаєць і Озерків. Ціле свято мало дуже врочистий характер та ще більше зблизило до себе українську громаду у м. Данціґу.

— **Друкарський чортик.** В 12. числі „Свободи“ в статті п. з. „Нові появи діточої літератури“ попала помилка. Іменно в останньому уступі має бути замісць „ялинка“ назва відомого роману Короліва Старого: „Чмелик“. Так само в 18. числі „Свободи“ в 26. рядку 2 шпальти вступної статті замісць „Франції“ має бути слово „фракції“.

— **Як „Ґазета Поранна“ фабрикує угодовців.** Заява. На днях „Ґазета Поранна“ помістила новинку про те, як то Українці поранили мою дитину з пімсти за мою угодову політику відносно Польщі. Отсим заперечую донесенням тої ґазети і заявляю, що моя дитина поранена припадково під час моєї неприсутности і цей випадок не має нічого спільного з пімстою ані політикою. В політичній праці не беру участи, тим більше в політиці угодовій, до якої мене ніхто не уповажнив — *Андрій Майка* з Тернополя.

— **Убивство.** В с. Гаї Вижні, пов. Стрий найдено трупа невідомої жінки, замордованої незнаною рукою.

— **Невдале самовбивство.** Дня 16. XI. при вул. Баторого ч. 34. у Львові перетяла соб жили на обох руках 25. літна панночка. Лікарам удалося вирятувати її від смерти. Причина розпучливого кроку не відома.

— **Навіть польський суд уважає справу Сх. Галичини не вирішеною.** „Ґазета Цодзенна“ доносить, що окружний суд у Станиславові звільнив одного Українця обвинуваченого в головній зраді держави, мотивуючи цей засуд тим, що справа Сх. Галичини не вирішена отже Українець не може поповнити зради польської держави. Це звільнення обвинуваченого також затвердив найвисший трибунал у Варшаві чим признав також, що Сх. Галичина до Польщі не належить. Розуміється, що „Газета Цодзенна“ з приводу того бє у дзвін тривоги.

— **З Національного Музею.** На закупно збірки українських килимів і ікон В. Пещанського, Управа Національного Музея одержала до тепер від: І. Децика з Устерік 5000 і 3 срібні кор., о. В. Садовського у Львові, каноніка В. Левицького і д-ра С. Дмоховського з Перемишля по 10.000 мп., з д-рів М. Паньчишина, А. Говиковича, Дирекції Дністра і Народної Торговлі по 100.000 мп. До тепер виплачено готівкою 1,200.000, позістає ще до кінця року виплатити 3,000.000 і протягом січня решти 4 міл. Тим то Управа Національного Музею просить усі Установи і Громадян, що признали на сю ціль датки — їх вплатити. Громадяне, що одержали повідомлення і запросини до участи в сім купні, зволять ласкаво повідомити Управу Музея (вул. Мохнацького 42) про висоту і час вплати датку на сю ціль. Залучені друки проситься оплатити мінімальним датком 10.000 мп. — *І. Свєнціцький.*

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло“ у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається** увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 16–30

З останньої хвилі.

Процес Ст. Федака і тов.

Останній день розправи.

Львів, 18. XI. 1922.

Пізним вечером минулої суботи запала завіса після одного з актів траґедії, яку переживає Галицька Україна, траґедії, що почалася з моменту розгрому Української Галицької Армії, а скінчиться невідомо коли і серед яких умов. Того памятного вечера запало рішення польського трибуналу що до вини Степана Ярослава Федака і його пяти товаришів — Штика, Паліїва, Матчака, Яремійчука і Зибликевича. Верликтом лави присяглих суддів признано Степана Ярослава Федака винним злочину намаганого убійства на особі львівського воєводи Грабовского і злочину заворушення публичного спокою з 65. пар. к. з. за що трибунал присудив йому 6 літ тяжкої вязниці з вчисленням важкого слідчого арешту. Винними злочину заворушення публичного спокою признала лава присяглих суддів Франца Йосифа Штика, Дмитра Паліїва, Михайла Матчака, Петра Яремійчука і Евг. Зибликевича, яким за виїмкою Штика присудив трибунал по 2 і пів року тяжкої вязниці з почисленням слідчого арешту. Штикови, з огляду на „признанняся до вини“ присудив трибунал тільки півторалітню тюрму. Решту обжалуваних, а саме: Остапа Коберського, Богдана Гнатевича, Василя Кучабського, Віктора Голубовича, Івана Білецького, Миколу Тофана і Остапа Горобійовського звільнено від обвинувачення.

Останній день розправи почався обширним звідомленням предсідника трибуналу р. Маєра про результати переведеного двайцятидневого процесу, при чому р. Маєр старався збити закиди оборони що до невластивости суду і примінених ним параграфів. Обговоривши питання, які стали предметом розправи загально, предсідник приступив до подрібного обговорення зізнання і моментів обтяжуючих кождого обвинуваченого зокрема. О год. 11, пер. пол. закінчив предсідник своє резюме, після чого поінформував присяглих суддів про техніку їх ділання. Присяглі судді радили позних чотири години над відповіддю на поодинокі питання підчас чого в салі кишіло від зденервування. Денервувалися в рівній мірі близькі чи дальші симпатики обвинувачених як і їх непримиримі вороги, що лавою явилися на „екзекуцію“.

З приємністю доводиться ствердити, що обвинувачені, усі без виїмку, які протягом цілої розправи зберегли спокій і гідність, з таким-же спокоєм і гідністю приняли вердикт.

В імени засуджених зголосив найстарший з оборонців д-р М. Левицький зажалення неважности і спротив що до високого виміру кари та на цій основі просив трибунал о негайне випущення на волю всіх засуджених за § 65. к. з. Прокуратор спротивився просьбі оборони, супроти чого засуджені осталися в тюремних мурах.

Уневиннені вердиктом присяжних суддів опустили тюремні мури тогож вечера о год. 8.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

